

Проф. д-р Драган Ѓорѓев,
Институт за јавно здравје, Скопје

Осврт на публикација на Светската здравствена организација: Системите за јавно здравје во земјите од Југоисточна Европа - можности и предизвици

Проектот за оцена на службите за јавно здравје на Здравствената мрежа на Југоисточна Европа, спроведе евалуација на системите за јавно здравје во девет земји, членки на мрежата (Македонија, Албанија, Бугарија, Србија, Црна Гора, Романија, Молдавија, Босна и Херцеговина и Хрватска). Причината за оваа евалуација беше да се разбере позицијата на јавното здравје во овие земји, степенот на развој на институционалната, организациона и законска поставеност на овие системи и да се идентификуваат силните и слаби страни на системите за јавно здравје, со цел да се информираат донесувачите на одлуки за потребите од соодветно инвестирање во идните реформи.

Оцената беше насочена кон функционирањето на есенцијалните јавно-здравствени функции - што претставува и јадро на модерните јавно-здравствените функции и служби во секоја земја. Евалуацијата беше извршена електронски (наменски софтвер за евалуација на функциите) и Прашалник, и притоа, се анализираа ак-

тивностите и службите за јавно здравје во земјите во Регионот (вклучувајќи ја и Република Македонија) во склоп на структурата и функциите на здравствениот систем за управување, генерирање на ресурси, финансирање и давање услуги по моделот развиен од Светската здравствена организација. Во склоп на ова проектно истражување беа одржани и повеќе обуки за професионалците од областа на јавното здравје од земјите од Регионот.

Оваа публикација дава детален приказ на резултатите од овој процес. Истите покажуваат една комбинирана слика на силни и слаби страни на системот во рамките на специфичните социјални, економски и политички состојби и предизвици карактеристични за земјите во Југоисточна Европа. Во овој момент, има многу видливи и, главно, историски засновани успешни активности на системот за јавно здравје, како што се добро развиената мрежа на институти и центри за јавно здравје, со добро дефиниран систем на следење и надзор, релативно добро едуциран кадар, со големо искуство, како и повеќе случаи на успешно спрове-

дени јавно-здравствени акции од типот на редовна и прилично успешна имунизација, пред сè од т.н. постари заразни болести, промотивни кампањи, рано откривање на одредени болести, и сл. Но, истовремено, постојат повеќе грижи и предизвици. Меѓу нив се недоволно нагласениот фокус на политички интерес за поддршка и натамошна ориентација на овие служби, и несоодветно финансирање, кое засега е само од буџетот за здравство.

Соработката меѓу клучните јавно-здравствени сектори (здравство, социјална политика, финансии, земјоделство, економија, екологија, и др.), исто така е слаба страна без која не е можно ефикасно јавно здравје, а и постојниот информациски и комуникациски систем е недоволно развиен и интегриран, со застарени и не-

доволни показатели на јавното здравје и животни стилови, како што се социјално-економските индикатори и индикаторите на здравствени нееднаквости. Не е доволна и научно-истражувачката работа во оваа област, а потребни се и модерно дизајнирани обуки за професионалците од овие области.

Основната порака што ја дава оваа единствена и исклучително корисна публикација, е дека потенцирањето на основните слабости и предизвици на системот и службите за јавно здравје во секоја држава, истовремено е и еден од првите чекори во одредувањето на натамошниот развој за модернизација на службите за јавно здравје, што е посебно актуелно за Република Македонија која неодамна го изгласа и првиот посебен Закон за јавно здравје.